

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Första Kammaren. N:o 7.

Lördagen den 3 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollen för den 26 och 27 sistlidne Januari.

Upplästes och lades till handlingarne ett från Kongl. Justitiedepartementet ankommet protokoll af följande lydelse:

Protokoll, hållet inför Herr Statsrådet och tillförordnade Chefen för Kongl. Justitiedepartementet den 2 Februari 1883.

Fabriksidkaren Johan Christian Niklas Biesert hade aflemnat en för honom den 30 sistlidne Januari utfärdad, af ordföranden i Jemtlands läns Landsting underskrifven och med kontrasignation af Landstingets sekreterare försedd fullmakt, att för en tid af nio år från den 29 i samma månad vara ledamot af Riksdagens Första Kammare; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, utan att dessa mot fullmakten framställt någon anmärkning, blef samma fullmakt nu godkänd, och skulle på anmälan till Fabriksidkaren Biesert återställas; hvarjemte protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle Första Kammaren meddelas.

In fidem

G. R. Lilienberg.

Anmäldes och bordlades Lag-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens justitieombudsmans embetsförvaltning.

Upplästes två från Andra Kammaren ankomna protokollsutdrag, N:is 38 och 40, angående tillsättande af ett Särskildt Utskott.

Herr Grefven och Talmannen yttrade härefter att, sedan numera genom båda Kamrarnes sammanstående beslut blifvit bestämdt, att ett Särskildt Utskott skulle tillsättas och hvilka ärenden skulle af detta Utskott behandlas, finge Herr Grefven och Talmannen, efter samråd med Andra Kammarens Herr Talman, föreslå, att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa Onsdag, skulle anställas val af ledamöter i det Särskilda Utskottet samt af ledamöter och suppleanter i Kammarens Tillfälliga Utskott.

Detta förslag antogs af Kammaren.

Grefve Sparre: Då Kamrarne nu enat sig i afseende å tillsättande af det Särskilda Utskottet, får jag hemställa, att Första Kamraren må besluta att utse ett antal af sex suppleanter i Utskottet.

På gjord proposition beslöt Kammaren att välja sex suppleanter i det Särskilda Utskottet.

Vidare beslöts, på hemställan af Herr Grefven och Talmannen, att ifrågavarande suppleanter i det Särskilda Utskottet skulle utses vid det sammanträde, som komme att hållas nästa Onsdag.

*K. prop. om
härordningen
m. m.*

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 31 sistlidne Januari bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till lagar om härordningen, om upprätthållande af härens stamtrupp, om allmänna värnpligten samt om öfvergång från nuvarande till den nya härordningen.

Herr vice Talmannen: De Kongl. propositioner, som nu ligga på Kammarens bord, och af hvilka den första är föredragen till remiss, innebära ett stort bevis på befogenheten af de farhågor, som motståndarne till 1873 års skrifvelse då hyste och fortfarande hysa. Redan antalet af de Kongl. propositionerna och den omfattning, som frågan fått derigenom att härordning eller arméorganisation sammanbundits med grundskatternas afskrifning, förutsätter ett så omfattande reformarbete, att man äfven blott från denna synpunkt kan häpna. Hvad åter innehållet beträffar, nödgas jag säga att äfven detta, enligt min åsigt, ådagalägger befogenheten af dessa farhågor. 1873 års skrifvelse betingade mot ett eftergifvande af rustnings- och roteringsbesväret samt grundskatterna ett »*tillfredsställande*» försvar, och man misstager sig säkerligen icke, om man säger, att den majoritet, som denna skrifvelse erhöi i denna Kammare, uteslutande berodde på öfvertygelsen hos mången, att äfven i öfrigt motbjudande uppoffringar borde göras för erhållande af detta tillfredsställande försvar. I de Kongl. propositionerna, som nu föreligga, har skatteafskrifningen blifvit på det fullständigaste tillgodosedd; ty om också Riksdagen icke uppmånas att i sin helhet derom fatta beslut, så, enär det beslut, som nu skall fattas, sker i syfte att fortgå efter en bestämd afskrifningsplan, torde man kunna, politiskt taladt, anse att beslutet är i sin helhet fattadt. Då

återstår att se, om det försvar, som erbjudes, verkligen kan kallas »*tillfredsställande*». Det viktigaste härutinnan är naturligtvis grunden och det sätt, hvarpå denna i sina stora drag blifvit tillämpad. Det är nogsamnt bekant, att de äldre Kongl. propositionerna utgingo från den förutsättningen, att armén skulle organiseras med bibehållande af den indelta stammen. I en senare proposition med förslag till omfattande reglering af försvaret utgick Kongl. Maj:t från den rena värnpligtens grund. En värfvad stam, som icke är tillika indelt, har hittills mött många både militära och medborgerliga betänkligheter, om den också från många håll med mycken styrka framhållits såsom ett sätt för frågans lösning. Att de militära betänkligheter, som mot denna grund för försvaret hysts, icke kunna anses öfvergifna, derför att grunden tillämpas i det förslag, som nu föreligger, det tilltror jag mig påstå. Den försvarskomitée, som tillsattes för att behandla denna viktiga fråga, fick af Kongl. Maj:t på föredragning af *statsministern* sig förelagdt att lägga till grund för förslaget 1878 års i Andra Kammaren framlagda förslag, som innehöll bestämmelser om en värfvad stam. Denna komitée har således, hvad grunden beträffar, icke varit fri i sitt arbete, utan den har haft att från en gifven grund åstadkomma, hvad nu möjligen på sådan basis kunde ske.

*K. prop. om
härordningen
m. m.
(Forts.)*

Af de allmänna tidningarne veta vi, att generalitetet varit samman kalladt för att yttra sig i någon mån åtminstone öfver förslaget, men om detta generalitetets yttrande eller dess omfattning innehåller statsrådsprotokollet intet, och det torde vara förlätligt, om man under sådana förhållanden hyser något tvifvel, om detta yttrande utfallit till stöd för komiténs förslag och för de eftergifter i militäriskt afseende, hvilka Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet föreslagit Kongl. Maj:t.

För min del kan jag icke underlåta att fortfarande vidhålla de farhågor jag ofta yttrat mot en värfvad stam, och det både från militärisch och medborgerlich synpunkt. Visserligen är *antalet* i den värfvade stammen garanteradt genom en af Kongl. Maj:t föreslagen garantilag — det har också varit med mycken tillfredsställelse jag i statsrådsprotokollet läst, att Chefen för Landtförsvarsdepartementet lagt så mycken vikt på denna garantilag, att han anser, att om den icke bifölles, det föreslagna försvaret skulle blifva svagare än det vi nu hafva — men kvaliteten kan icke garanteras af någon lag, och bemälda chef har icke heller tilltrott sig kunna gå längre än att anse, att hvad som nu föreslås innebure en *förbättring* och en *förstärkning* i vårt försvar. Detta är, enligt min uppfattning, långt ifrån att vara nog. Det är ett *tillfredsställande* försvar, icke en *förbättring* i det nuvarande, som skall gifvas i utbyte mot rustnings- och roteringsbesvär och grundskatter, i fall 1873 års skrifvelse i *båda* sina delar skall uppfyllas. Då jag läser så väl den Kongl. propositionen som komiténs betänkaude — betänkandet med sin nedsättning i stammens numerär från 30,000, som föreslogs 1878, till 25,000, och propositionen med den jemkning i de 90 dagarnes vapenöfningar, att 20 dagar skulle eftergifvas för dem, som i orterna fullgjorde vissa militära prof — och vidare tager kännedom om de reservationer, som äro vid komitébetränkandet fogade, och hvilka ådagalägga, att dessa

K. prop. om
härordningen
m. m.
(Forts.)

eftergifter på långt när icke tillfredsställa på vissa håll, så bemäktigar sig mig den tanken, att försvarsfrågan icke kan *på en gång* lösas på ett sätt, som är tillfredsställande och för vårt land lyckligt.

Denna i vårt lif så djupt ingripande fråga tarfvar, lika väl som så många andra frågor, hvilka blifvit lyckligt lösta, att successive lösas, så att man icke förstör hvad man har, innan man är förvissad om ett bättre, utan förbättrar det man har och tillägger sådant, som till försvarets förstärkande må anses vara nödigt.

Enligt min åsigt är det i den riktning, hvari 1877 års Kongl. proposition gick, som en verkligt lycklig lösning af försvarsfrågan kan vara att förvänta, och jag har aldrig upphört att beklaga, att den första motgången bestämde Kongl. Maj:ts regering att icke återkomma med ett likartadt förslag, oaktadt det 1877 framlagda förslaget fick i denna Kammare en synnerligen stor majoritet och inom Medkammaren mycket betydlig minoritet.

Det kan icke vara min afsigt att ingå i någon detaljerad granskning af det föreliggande förslaget, något, hvartill jag villigt erkänner mig sakna förmåga, äfven om remissdebatten vore ett lämpligt tillfälle, men det finnes en detalj i förslaget, hvilken är af den beskaffenhet, att jag icke kan underlåta att begagna hvarje tillfälle, som erbjudes, för att derpå fästa Kammarens uppmärksamhet, och det är sättet för bildandet af det så kallade värnpligtiga befälet.

Uti 42 § i förslaget till lag om härordning heter det: »— — — Derjemte skall det åligga en hvar, som vill aflägga maturitets-, folk-skolelärare- eller annan dermed jemförlig examen, att, derest han icke af sjukdom eller lyte är oförmögen till vapenöfningar, deltaga i tre månaders rekryt- och förberedande korpralskola vid regemente eller bataljon, i ändamål att förvärfva de kunskaper och färdigheter, som anses behöfliga för att blifva vice korpral, allt i enlighet med de närmare bestämmelser, som af Konungen meddelas». Af andra ställen i den föreslagna lagen och statsrådsprotokollet inhämtas, att denna öfning icke skall medföra någon lindring i skyldigheten att vapenöfvas i 90 dagar, som åligger hela den svenska värnpligtiga ungdomen. Det är således en vapenöfning af 180 dagar, eller dubbelt mot hvad som åligger annan ungdom, som påläggas dem, som aflägga maturitets- eller annan dermed jemförlig pröfning. Att en sådan vapenöfning icke ännu i allmänhet inom vårt land anses för någon lindrig börda, det torde väl framgå af de svårigheter, som visat sig, att för ungdomen i allmänhet få vapenöfningstiden bestämd ens så högt som till 90 dagar. För min del får jag säga, att denna lagbestämmelse, hvarigenom den jemhet i påläggande af nya bördor, som statsmakterna hittills så samvetsgrant iakttagit, så väsentligen rubbas, är i högsta grad upprörande för min rättskänsla. Den är äfven stridande mot min uppfattning af hvad den bildningssökande svenska ungdomens väl kräfver. I statsrådsprotokollet söker jag också fåfångt något skäl, hvarför en sådan framställning har skett. Jag kan nemligen icke tro att det är meningen att såsom skäl skall gälla stadgandets behöflighet för att åstadkomma ett värnpligtigt befäl. Man lär väl icke kunna göra ett sådant undantag rörande åligganden för en del af den svenska ungdomen endast därför, att man från en

viss synpunkt sedt anser sig behöfva det. För att finna något skäl har man att gå till komiténs betänkande. Här finner man, att den fria undervisning, som staten visserligen ännu, sedan Kongl. Maj:ts nådiga proposition till 1882 års Riksdag angående terminsafgifterna afslagits, meddelar dem, som besöka de allmänna läroverken, skall anses såsom ett skäl att ålägga dem en särskild förpligtelse. Men, mine Herrar, den kostnadsfria undervisningen, som så länge utgjort vårt lands heder, har ju staten gifvit därför, att staten erkänt den högre bildningen såsom ett högt och viktigt statsändamål redan i och för sig; och äfven därför, att staten till sina mångfaldiga befattningar kräfvat denna högre bildning hos en del af ungdomen. Att staten därför skulle utkräfvat en särskild militärpligt har säkerligen icke fallit någon in, förr än denna tanke uppstod i den sista försvarskomitén. Äfven från den synpunkt, hvarifrån komitén utgått, ställer sig denna sak icke fördelaktigt i afseende på rättvisa och billighet. Jag vill icke fästa mig dervid, att ett icke obetydligt antal ungdom aflägger maturitetsexamen utan att besöka de offentliga läroverken och således utan att åtnjuta den fria undervisningen; ty den anmärkningen är, jemförd med de öfriga, obetydlig, men jag vill påpeka, att från de allmänna läroverken utgå efter slutad 5:te klass och efter slutad 6:te klass ett mycket stort antal ynglingar, hvilka således fått tillgodonjuta den fria undervisningen under en ganska lång, ja, under den ojemförligt längsta tiden, utan att för dem följer något dylikt åliggande, hvilket är koncentreradt på dem, som följa undervisningen till det af staten bestämda målet, under det de förre i allmänhet utgå i det praktiska lifvet och sålunda icke tjena det direkta ändamål, som staten med den fria undervisningen afsett.

Hvad jag här yttrat är för mig nog för bedömande af det gjorda förslaget, men jag kan icke underlåta att äfven fästa uppmärksamheten på den praktiska följden deraf. Chefen för Landtförsvarsdepartementet förutsätter, att dessa 3 månaders vapenöfningar skulle kunna fullgöras under en sommars ferier. Jag kan, för min del, icke föreställa mig att någon mellan två ansträngande terminer skulle vilja låta en yngling använda hela den lediga tiden uteslutande till ansträngande militäröfningar, utan jag förutsätter, att dessa öfningar skulle blifva fullgjorda under två på hvarandra följande somrar, då de komma att upptaga 6 af de 12 veckorna af ferier under hvardera. Nu lär det vara alldeles uppenbart, att någon verklig hvila under någon tid af sommaren är för ungdomen oeftergiflig, om den skall kunna med kraft fullfölja sitt arbete. Då nu 6 veckor skulle åtgå till vapenöfningar och någon tid erfordras för verklig hvila, så blir den återstående ferietiden, som skulle kunna användas till studier, ganska kort. Den framstående skolman, som hade plats i försvarskomitén, underlät dock icke att framhålla för komitén, huru viktig dessa sista årens ferieläsning är för ynglingar, och det ligger ingen öfverdrift i påståendet, att beröfvandet af denna lästid skall i ganska många fall förlänga ynglingarnes vistelse vid läroverket ett helt år, ty vi veta, att de allmänna läroverken utexaminera sina alumner endast vid slutet af vårterminen. Nu gäller det i allmänhet, och det har särskildt inom denna Kammare ofta påpekats, att den tid ynglingarne tillbringa vid

*K. prop. om
läroordningen
m. m.
(Forts.)*

K. prop. om
härordningen
m. m.
(Forts.)

läroverken redan är för lång, och vid sådant förhållande kan det väl icke vara skäl att genom en främmande tillsats än ytterligare förlänga den.

Jag skall slutligen bedja att få göra ännu en erinran. Ehuru den allmänna åldern, vid hvilken studentexamen afläggas, är hög, finnes likväl ett icke så litet antal ynglingar, som aflägga den vid 18 års ålder. För desse sistnämnde komma dessa militära öfningar att infalla vid 16:de och 17:de åren, under det att den allmänna värnpligten är bestämd att fullgöras efter fyllda 20 år, och under det att det för öfrigt för icke länge sedan ansågs i högsta grad önskvärdt med afseende på ungdomens utbildning, om den kunde uppskjutas till fyllda 21 år.

Jag har nu icke mera att tillägga. Jag hoppas att Utskottet i första hand och Kammaren i andra hand åt denna för ungdomen så viktiga fråga skall egna sin uppmärksamhet, samt att, hvad öde än de Kongl. propositionerna i öfrigt må få, åtminstone icke denna bestämmelse må blifva af Riksdagen bifallen.

Jag anhåller att hvad jag här yttrat måtte få åtfölja den Kongl. propositionen till Utskottet.

Detta anförande åtföljdes af många bifallsrop.

Friherre Klinekowström: Jag hoppas Kammaren ursäktar, att jag vid remissen af denna Kongl. Maj:ts proposition yttrar några ord, så mycket hellre som jag väckt en vidlyftig motion rörande samma ämne och der granskat det Kongl. förslaget så godt jag kunnat. Som Herrarne hafva sig litet hvar bekant, afgaf Hans Excellens Herr Statsministern den 19 Juni 1880, när denna fråga förevär hos Kongl. Maj:t i statsrådet, ett yttrande till statsrådsprotokollet, som grundlade hela den verksamhet, som de då tillsatte komiterade fingo sig förelagd. Detta Hans Excellens' yttrande synes mig i flere afseenden anmärkningsvärdt. Så yttrade Hans Excellens till en början, att 1878 års förslag skulle ligga till grund för komiténs verksamhet, ehuru, som Herrarne alla hafva sig bekant, detta förslag blifvit af Riksdagen underkändt. — Vidare propulerade Hans Excellens, att indelningsverket, såsom otjenligt, icke skulle läggas till grund för det nya förslaget till härorganisation. Det synes mig, som om, iunån Hans Excellens framställt ett sådant förslag, en *undersökning* framför allt bort föregå, huruvida icke vår indelta armé är tjenlig såsom stam för beväring. Detta har mig veterligen icke skett. Man har antagit, att så icke vore förhållandet, och beslutat derom, men icke genom sakkunniga personer undersökt, hvilka fel som föranleda att förkasta den indelta armén såsom stam för beväringmanskapet. Vidare förutsatte Hans Excellens, att den allmänna meningen öfver allt inom landet vore för sådana grunder till en ny härorganisation, som vore byggda på 1878 års förslag. Jag tror, att litet hvar af Herrarne på senare tider genom de allmänna tidningarne mer och mer fått tillfälle att taga kännedom derom, att *den rätta* allmänna meningen i landet, såvidt den kunnat uttala sig, har, med få undantag från Skåne, för öfrigt nästan enhälligt i vidt skilda landsändar uttalat sig för bibehållandet af vår

indelade armé såsom stam för en allmän beväring. — Slutligen uppgaf Hans Excellens en förhållningsregel för den motsedda försvarskomitén, nemligen att kostnaderna skulle vara sådana, att landet skulle kunna bära dem. Visserligen har sedermera försvarskomitén sökt pruta ned, såvidt möjligt varit och — jag måste erkänna det — ofta mer än möjligt varit, kostnaderna för det försvarsverk, som komitén föreslagit; men det oaktadt äro kostnaderna för detta försvarsverk på långt när icke fullständigt upptagna, och, der de finnas upptagna, äro de, såsom jag nyss nämnde, bestämdt för lågt beräknade. Mot myndigheternas utsagor, mot tio års erfarenhet har komitén i vissa fall beräknat kostnaderna högst betydligt för lågt, såsom t. ex. för underhåll och beklädning af manskäpet. Jag har i min motion, som jag hoppas snart kommer att utdelas i Kammaren, sökt så godt jag förmått bevisa detta, och har kommit till helt andra resultat, som jag skall hafva äran att vid slutet af denna föredragning i största korthet för Kammaren anföra.

Hvad som utan allt tvifvel varit en af de viktigaste bestämmelserna för försvarskomitén, har varit frågan att söka åstadkomma ett så kalladt »betryggande» försvar. 1873 års kompromiss gjorde till vilkor för en ny sakernas ordning i detta hänseende, att försvaret skulle vara betryggande samt grundadt på stam och beväring. Hvad nu först beträffar detta så kallade »betryggande» försvar, vill jag endast lemna några få uppgifter, som skola göra det möjligt för äfven den icke sakförstående att bedöma, huruvida ett verkligt betryggande försvar hos oss kan existera. De makter, som sannolikt kunna komma att hota vår frihet och sjelfständighet — jag hoppas i en långt aflägsen framtid — äro Ryssland och Tyskland. Nåväl, mine Herrar, huru förhåller det sig med dessa stora militärmakters krigsmedel vid ett allvarsamt anfall mot Sverige. Ryssland har för närvarande, när hela dess armé sättes på krigsfot, att på hela sin vidsträckta yta disponera öfver 2,427,000 man. Långt ifrån denna styrka kan naturligtvis disponeras vid ett anfall mot Sverige; men jag tror mig utan misstag kunna antaga, att af de i Finland, Petersburg, Moskwa och omgifningar samt i Polen och Östersjöprovinserna befintliga trupper på krigsfot halfva antalet eller omkring 143,000 man skulle kunna disponeras i händelse af ett allvarsamt anfallskrig mot Sverige. Försvarskomitén anser, att af de krigsmedel Ryssland skulle kunna disponera mot Sverige endast 60,000 man skulle kunna på en gång öfverföras på svensk mark, men enligt de beräkningar jag gjort, och som vidlyftigt återfinnas i min motion, kan Ryssland på en gång hit transporterat $2\frac{1}{2}$ armécorpser eller omkring 106,700 man. Komitén har icke fullt utredt för sig, på hvad sätt Ryssland sannolikt kommer att uppträda i ett blifvande krig mot Sverige. Komitén har förutsatt, att hela den truppstyrka Ryssland kunde mot oss disponera skulle medelst en transportflotta öfverföras från Kronstadt och Finska viken direkt till Sverige. Jag tror att Ryssland ser frågan mera praktiskt och sannolikt komme att samla sina mot Sverige afsedda trupper dels på Åländska öarne och dels på Gotland. Äfven de argaste anhängare af det nya försvaret skola fåfängt söka inbilla allmänheten, att Gotland vid ett anfall af Ryssland eller Tyskland kan af oss försvaras. Från dessa

K. prop. om
härordningen
m. m.
(Forts.)

*K. prop. om två anfallspunkter kan Ryssland, sedan det der samlat alla sina, för härordningen krig mot Sverige afsedda trupper, när tillfälle yppar sig och sådant m. m. för dess operationer synes fördelaktigt, kasta öfver hela sin krigsstyrka (Forts.) till Grisslehamn på några timmar och från Gotland på föga öfver tolf timmar, för att anfalla hela den långa kuststräckan från Stockholm ned till Skåne. Det skulle vara särdeles intressant att af ledamöterna i försvarskomitén, hvilka naturligtvis öfvertänt dessa frågor, höra, huru de vilja mota ett sådant kombineradt anfall. För min del finner jag det vara alldeles omöjligt. Detsamma är förhållandet vid ett blifvande krig mot Tyskland. Tyskland, mine Herrar, disponerar på krigsfot en armé på 1,448,000 man, och kan deraf för ett allvarsamt krigsföretag mot Sverige disponera 184,000 man. Af denna styrka kan Tyskland med för handen varande transportmateriel och krigsflotta på en gång till Sverige öfverföra 3½ armécorpser, d. v. s. 126,000 man. Komitén har ansett 75,000 man vara det högsta antal, som skulle kunna på en gång från Tyskland hittransporteras. På samma sätt som Ryssland kommer sannolikt Tyskland att anfalla Sverige från två punkter, nemligen *dels* öfver Gotland, hvars intagande är en ringa ting för en militärmakt med sådana maritima krigsmedel som Tyskland, och *dels* från de pommerska sjöstäderna, derifrån återstoden af dess krigsstyrka komme att öfverföras till Skåne. Att med de 103,000 man, som vi enligt förslaget skulle kunna uppställa på hela svenska kusten, mota en sådan krigsmakt torde blifva ganska svårt. — Men det finnes en annan kombination, som kanske är den sannolikaste, nemligen att Ryssland och Tyskland förena sig i ett anfall mot Sverige. Detta är icke en osannolik supposition, ty det har åtskilliga gånger varit en verklighet och kan väl äfven hädanefter komma att så blifva. I sådant fall måste äfven den icke sakförståndige finna, att det för oss med våra 103,000 man är alldeles omöjligt att utestänga och hindra landstigning af 327,000 man, eskorterade af Rysslands och Tysklands förenade krigsflottor.*

Jag har något vidlyftigt yttrat mig om denna fråga, därför att jag finner det orätt och låtsinnigt att invagga svenska folket i den öfvertygelsen, att vi med de uppoffringar, Kongl. Maj:t här begärt för försvaret, skola kunna kalla detta försvar fullt *betryggande*. Det är alldeles icke betryggande, mine Herrar, och det är större skäl att säga svenska folket sauningen på förhand, än att förespegla det ett betryggande försvar, som icke kan ega rum; ty om den svenska allmänheten tror, att vi verkligen ega ett betryggande försvar, kommer den att uppfyllas af häpnad och förtviflan, när den en gång får se verkligheten. Jag är liksom hvar och en i Sverige öfvertygad, att svenska folket skall äfven under ogynsamma förhållanden, sedan fienden inträngt i landet, undanträngas endast steg för steg, att vi skola med tapperhet och sjelfuppoffring försvara den svenska jorden och icke öfverlemna den i fiendens händer, innan den blifvit fuktad med vårt blod. Utan tvifvel komma vi att i sådant fall förhålla oss lika hjältemodigt och tappert som vi gjort under sekler, och vi skola uppväcka Europas beundran för vårt mod; men politiken är kallblodig, och Danmarks öde under senare tider har visat oss, att andra makters mellankomst för att afvärja ett sådant anfall är en tom dröm och icke någon

verklighet. Derfor anser jag det vara bäst att säga svenska folket, att vi skola upprätta åt oss ett försvar sådant som vi hafva råd till, med uppoffringar af penningar och folk så långt vi kunna. Men det är orätt af regeringen att tala om ett »betryggande» försvar, och det är orätt af komitén att komma fram med denna gamla saga.

Hvarför denna fråga är så viktig, mine Herrar, är, att om vi stryka ut det så kallade »betryggande» försvaret från vårt program rörande ordnandet af våra försvarsanstalter, kunna vi ordna dessa anstalter med 12 eller 10 eller 8 klasser beväring; vi kunna i stället för 90 dygns beväringsoföningar åtnöja oss med 60 dygn; vi kunna i stället för reserven under fredstid utstryka denna del af arméorganisationen; vi behöfva kanske icke nya tunga skatter, som komma att nedböja oss i högsta möjliga måtto, såsom komitén föreslagit och för landet och sjöförsvaret beräknat till öfver 34,000,000 kronor, men som enligt min beräkning, hvilken på långt när icke är uttömmande för frågan, skulle uppgå till 6½ millioner *mer*, än komiterade föreslagit, dervid jag likväl icke hunnit granska sjöförsvarskomiténs förslag; men detta finna Herrarne, att Chefen för Sjöförvarsdepartementet delvis gjort, i det han för första öfvergångsåret af sjöförsvarets ordnande upptagit en million kronor större kostnader, än komitén för samma år beräknat.

Den andra viktiga anmärkningen, som jag ansett mig böra göra, gäller *stammen*. Som hvar och en känner, är vårt försvar utan en duglig stam ingenting värdt. 1873 års kompromiss har uttalat den mening, att vi skulle hafva stam och beväring; och Hans Excellens Herr Statsministern har äfven i sitt meranämnda yttrande till statsrådsprotokollet den 19 Juni år 1880 antydt detsamma. Hurudan är då i verkligheten den stam, som komitén och Kongl. Maj:t bjuda oss? Jag vill visst icke här ingå i en detaljerad analys af det förslag, som komiterade i detta afseende framställt. Jag har gjort det i den ofvan omförmälda motion, som jag inlemnadt till Kammaren. Men jag måste likväl nu för Kammaren visa den ungefärliga betydelsen af denna stam, kring hvilken beväringsmanskapet skulle sluta sig och som skulle leda och hålla tillsammans denna ynglingaskara. *Stammen* sönderfaller, som Herrarne känna, i två delar, nemligen den *yngre* stammen, bestående af 25,000 man, deraf 4,851 vice korpraler, och den *äldre* stammen, utgörande 22,000 man. Hurudan är då denna yngre stam? Först måste från dessa 25,000 man frändragas nyssnämnda antal vice korpraler, hvilka man dock kan räkna såsom manskap. Men dessutom utgöra de två yngsta klasserna, som bestå af ynglingar om 19 och 20 års ålder, endast en samling *rekryter*, hvilka sättas i rekrytskolor för att undervisas under de två år de äro i den yngsta klassen. Derefter kommer 3:dje klassen 2,427 man af 21 års medelålder, så 4:de klassen 1,692 man om 22 år, den 5:te med 1,313 man af 25 års medelålder och slutligen de återstående klasserna af 24—32 år, utgörande tillsammans 4,102, således tillhopa 9,534 man. Af dessa 25,000 man afgå likväl till ersättning af befäl och underbefäl 667 man, så att det återstår, inbegripet vice korpraler, 24,333 man af den beskaffenhet, som jag nyss nämnt. Men af denna stam komma icke flere än 15,466 att tjenstgöra hela året, och de öfriga 9,534 komma att gå ut och söka sig arbete under 11 månader af året och sammandragas i allmänhet

K. prop. om
härordningen
m. m.
(Forts.)

K. prop. om
årordningen
m. m.
(Forts.)

endast under 30 dygn till repetitionsöfningar; detsamma är förhållandet med den äldre stammen, 22,000 man, som icke heller kommer att militäriskt öfvas i mer än 30 dygn under året, och således släppas öfver land och rike 31,000 man, som få söka sitt bröd, sitt uppehälle och sin bostad hvarhelst de kunna finna den, således *landstrykare* i detta ords egentliga mening; staten bekymrar sig icke derom. Hvad det skall blifva för en tunga för landet, tror jag hvar och en äfven icke fackman lätt kan fatta. Den blir af sådan beskaffenhet, att vi ovilkorligen efter några år måste förändra en sådan stam, ty den kan icke existera, och förändra den, detta kan sedan icke ske utan med stor kostnad för det allmänna.

För stammens rekrytering har, såsom känt är, den s. k. *garantilagen* blifvit föreslagen. Ehuru regeringen har något modifierat densamma i den Kongl. Maj:ts proposition, som nu föreligger, så äro dock dess bestämmelser sådana, att rekryteringen kommer att till en del och under krigstid måhända till största delen tungt falla på kommunerna. Enligt försvarskomiténs förslag skulle hvarje kommun ensam svara för den rekrytering, som i förhållande till folkmängden kunde falla på densamma; men Kongl. Maj:t har modifierat denna ansvarskyldighet derhän, att endast hälften skulle falla på rekryteringsrådet och den andra hälften på landstinget i dess helhet. Denna rekrytering blir ändock ett slags nytt indelningsverk för kommunerna och landstingen, och jag fruktar, att det ofta blir ganska tungt för vissa kommuner.

Den föreskrift, som komitén har föreslagit rörande vissa, strängare fordringar för maturitets- och folkskolelärareexamina, har af Kongl. Maj:t ändrats deri, att tiden för exercisen minskats från 4 till 3 månader. Jag anser mig icke behöfva ingå i något yttrande derom, helst som en föregående talare redan sysselsatt sig med detta viktiga ämne. Men det är både orättvist och obilligt att pålägga dessa ynglingar, som sträfva att blifva nyttiga för det allmänna, denna militära förpligtelse *utöfver* den för alla gemensamma af 90 dagars öfning. Det finner jag icke kunna försvaras.

Hvad allmänna beväringmanskapet beträffar, så vill jag fatta mig helt kort, blott säga att med den stam, som Kongl. Maj:t efter försvarskomiténs förslag proponerar, är en öfningstid af 90 dygn för beväringen högst otillräcklig. Jag anser den så otillräcklig, och erfarenheten kommer nog att sanna mina ord, att man måste öka densamma icke till 120 dygn, såsom några reservanter inom komitén ansett behöfligt, utan till *ett helt år*, och dock kommer icke en så beskaffad armé att kunna jemföras med en armé stödd på vår nuvarande stam och öfvad i 60 dygn. Den stam, som komitén föreslagit, är så litet en stam, att den i militäriskt hänseende icke förtjenar denna benämning. Vår indelta och nuvarande värfvade armé skulle deremot enligt mitt förmenande, och jag tror att många dela denna åsigt, kunna gagna mera såsom stam för att leda en beväring, som undergått 60 dygns öfning, än den nya stammen med en beväring, som undergått 90 dygns öfning. Och dock har Kongl. Maj:t minskat dessa 90 dygn. Kongl. Maj:t säger nemligen — och jag finner mycket väl, att det är en koncession gjord åt de talrika, fruktansvärda reservanterna inom

komitén — Kongl. Maj:t säger, att de ynglingar, som före beväringens-
 åldern ådagalagt viss skjutskicklighet och färdighet i vapenföring m. m.,
 få 20 dygn efterlätna och således endast behöfva öfvas 70 dygn. Detta
 är en försämring, som Kongl. Maj:t vidtagit för att få förslaget ige-
 nom i Andra Kammaren, hvarpå jag dock tviflar.

K. prop. om
 härordningen
 m. m.
 (Forts.)

Hvad mig särskildt beträffar, så tror jag, att man satt beväringens-
 åldern för tidigt och jag anser, att man borde hafva börjat beväringens-
 åldern med året efter det, då ynglingen fyllt 22 år. Att ynglingar,
 ända till 10 procent, före beväringensåldern få inträda i hären, om de
 finnas dertill lämpliga, är också en försämring i beväringsmanskapets
 militära förmåga, åtminstone för fältlifvet.

Hvad jag vidare måste här nämna såsom ett ganska väsentligt
 förbiseende af såväl försvarskomitén som Kongl. Maj:t, är att så liten
 uppmärksamhet blifvit egnad åt en så vigtig detalj som *sjukvårds-
 väsendet*. Kongl. Maj:t har tillsatt en särskild militärsjukvårdskomité,
 hvilcens betänkande aflefnades redan år 1881. Denna komité, sam-
 mansatt af de skickligaste, kunnigaste och erfarnaste personer inom
 denna bransch, har uttalat sig för en under freden organiserad sjuk-
 vårdstrupp med militärläkare till befäl såsom en nödvändighet, för att
 icke omöjliggöra sjukvården under krig. Detta betänkande, hvaraf
 försvarskomitén erhållit del, har dock icke mera inverkat på komiténs
 åsigter, än att den sammanfört sjukvårdstrupperna och trängen under
 samma benämning och befäl, och i sitt förslag icke organiserar någon
 sjukvårdstrupp, förr än krig utbrutit. Det är dock af föregående krig
 bekant, särskildt bekräftadt af de läkares erfarenhet, som härifrån ut-
 skickats för att deltaga i de utländska krigen, att det är alldeles för
 sent att först *då* tänka på sjukvårdstruppernas organisation, och då
 man dertill besinnar, att erfarenheten visat, att de sjukes antal i fält
 och det manskap, som dör i fältsjukdomar, är tre, fyra, ja, fem gånger
 större än det manskap, som dör för fiendens kulor, så synes mig högst
 viktigt att ordna denna trupp under freden. Jag anser detta viktigare
 än våra fredsgeneralers aflöning, viktigare än hela vår armés reserv,
 viktigare än åtskilliga infanteribataljoner, ja, viktigare än åtskilligt af
 vart positionsartilleri.

Hvad slutligen försvarets kostnader angår, så har jag deröfver gjort
 ganska omfattande beräkningar i den meranämnda motion angående
 landtförsvarets omdaning, som jag aflemnadt. Af dessa beräkningar
 framgår såsom resultat, att långt från att den summa af 900,000 kro-
 nor, som komitén ansett under öfvergångsåren vara tillräcklig för de
 s. k. extra utgifter, så komma dessa extra utgifter att under *hvarje*
 öfvergångsår gå upp till nära 3 millioner kronor, och sedan landtförsvars-
 organisationen enligt komiténs förslag efter de 15 åren blifvit fullt
 genomförd, får man, enligt min beräkning, till den summa, som komi-
 téen uppgifvit, lägga icke mindre än 6 millioner ökade kostnader årligen
 för att få det att någorlunda gå i hop, och då har jag icke upptagit
 alla de behof, som fordras för *hela* landtförsvaret, utan endast för den
 fälttrupp, som skulle mobiliseras i händelse af krig. Således i stället
 för de 30,489,000 kronor, som för närvarande enligt 1883 års riksstat
 utgå för landt- och sjöförsvaret, deri medräknade kostnaderna för rust-
 ning och rotering, skulle det nya försvaret, sedan det blifvit färdigt,

K. prop. om härordningen m. m.
(Forts.) komma att kosta 39,850,000 kronor, och då har jag ändock icke kunnat kontrollera sjöförsvarskomiténs beräkning om sjöförsvarets kostnad. Dessa summor visa sig dock vara så fruktansvärda, att jag tror att det icke är så, som Herr Statsministern yttrade till protokollet den 19 Juni 1880, nemligen att kostnaderna icke fingo vara större än att svenska folket förmådde bära dem. Jag tror, att dessa kostnader verkligen öfverstiga svenska folkets förmåga.

Jag nämnde i början af detta mitt anförande, att ingen undersökning hade skett, hvarför vår *indelta* armé icke skulle kunna tjena till stam för den nya beväringen. Det är dock den enda fasta organisation, vi ega. Denna stam utgör nu, den värfvade armén omkring 7,861 man och den indelta 26,710, tillsammans 34,571 man stamtrupper. Att med ett penndrag utstryka denna armé utan någon undersökning, huruvida den icke kunde fortfara, äfven om indelningsverkets tunga lyftes från den deraf betungade jordegendomen och fördelades på alla skattskyldige enligt 2:dra Art. bevilningsförordningen, är alldeles oförsvärligt. Det synes mig hafva varit en pligt för försvars- och skattekomitéerna och äfven för regeringen att verkställa och framlägga för svenska folket en sådan utredning. Mig tyckes, att det är hårdt för den indelta armén, som bestått i århundraden, som har kämpat med exempellös tapperhet och fört svenska namnet på ryktets vingar öfver hela världen, som offrat så mycket af sitt bästa folk för att tillkämpa svenska konungar ära och lagrar samt fäderneslandet stora landvinningar, som vi ännu ega — det synes mig hårdt, att en så beskaffad armé skall förafskedas, utan att man ens ansett det nödvändigt att för svenska folket framlägga orsakerna till ett sådant militäriskt barbari. Det finnes för närvarande få krigshärrar, som hafva så ärorika minnen att uppvisa som den indelta svenska, och jag är öfvertygad att, när olyckan kommer öfver oss, så att vi måste försvara den svenska jorden, skall den indelta armén i framtiden visa sig lika värdig det svenska folket, som den under århundraden visat sig vara.

Jag anhåller, att dessa anmärkningar måtte få åtfölja den Kongl. propositionen till vederbörligt Utskott.

Herr Wallenberg: Då nu den Kongl. propositionen N:o 2 är föredragen, så är också frågan om »upprätthållandet af härens stamtrupp» föredragen. Der finner man i § 2, att »stamtruppens årliga rekrytering vid hvarje regemente (bataljon) ombesörjes i första hand af vederbörande chef, så vidt rekryteringen kan af honom verkställas för den kostnad, som vid beviljandet af statsmedel till stamtruppens rekrytering beräknats vara för hvarje man erforderlig». Under föregående öfverläggningar i denna viktiga fråga har majoriteten alltid försäkrat, att »vi skola betala, hvad det kostar, blott vi slippa lottning och utsträckt skyldighet att gå själfva». Här är denna försäkran återgifven på ett mycket sväfvande sätt, ty hvad det kostar, det skall icke numera utgöra grunden, utan hvad som blifvit af Riksdagen beviljad.

Men så kommer man i § 3 till den verkliga rekryteringsskyldigheten: »har fulla antalet rekryter för året icke, på sätt i § 2 sägs, kunnat inom den 10 Juli erhållas, åligger det kommunerna att bristen

i rekrytantalet fylla». Der hafva vi hela den *garanti*, som erfordras!

Under sådana förhållanden som de nu rådande, då man får höra talas om, att det göres *anbud* »att vi skola bidraga till landets försvaret» och till och med uppgifves vara det *sista anbudet*, och att »nu komma vi icke att gå längre», så är det besynnerligt att föreskrifva det en ärlig så betydande rekryteringsskyldighet som denna *ovilkorligen* och till hvad pris som helst skall läggas på kommunerna. Jag för min del hyser ganska ringa förtroende till detta förslag, och att dess varaktighet icke blir gammal, äfven om det antages, tager jag för gifvet, ty detta rekryteringssätt blir så betungande och orätttrådigt, att det snart blir förhatligt, hvadan man knappt kan tänka sig att öfverflytta en sådan skyldighet från fast egendom, som är en verklig tillgång, till befolkningens antal, som är en vansklighet grund, emedan i en bördig och rik trakt af landet rekryteringsskyldigheten blir lätt, men i en mager och fattig trakt svårt betungande, enär det blir fråga om hög lega, som skall i penningar utgifvas.

I afseende på sjelfva hufvudfrågan bekänner jag mig till den åsigtten, att det är betänkligt att uppgifva den indelta armén, men om det skall ske, så bör det föregås deraf, att de 6,000 man *värfvade* trupper, som nu finnas, först bringas i ett bättre skick än för närvarande. Jag har två gånger motionerat, att soldaterna skulle få bättre aflöning, på det att befälet skulle få tillfälle att välja sitt folk bättre, än det hittills gjort. Detta har Riksdagen afslagit. Huru usel skall då aflöningen ställa sig, då det blir fråga om att uppsätta 25,000 man *värfvade* trupper i landet? Om man får sådant svagt aflönadt folk, som icke vill förnya aftalet om att qvarstå i tjänst, så blir det ett betänkligt proletariat utspridt öfver land och rike. Jag känner af erfarenhet från andra länder, huru man der djupt beklagar sig öfver de *värfvade* truppena. Våra äkta militärer beundra det preussiska systemet, men hven tror väl, att det någonsin blir tillämpadt här? Icke jag och flertalet icke heller.

I afseende på den *värfvade* truppen är det först och främst nödvändigt, att, om den skall anskaffas, den äfven aflönas ordentligt. Och då har här varit exempel på, att när det var fråga om att få bättre aflöning åt dem, så svarade en hög militär: att det vore bättre att omgifva kasernerna med murar och gallerportar, så att gardisterna icke skulle kunna *taga* sig permission. Vidare har blifvit upplyst, huru som inom kasernerna utskänkingsställen anordnats, på det manskapet icke skulle gå ifran kasern för att supa. Är detta ett system att bygga på? Tänk på familjelifvet, som vår indelta soldat åtnjuter! När han återvänder från krigstjensten, kommer han till ett hem. Men dessa värfvade soldater, som icke hafva och icke kunna hafva något dylikt hem, de komma, när de äro lediga, att ströfva land och rike kring för att söka arbete, och hvad följden deraf blir, det kan man ana. Att upprifva den indelta armén för något så ovisst och okänt som den nu föreslagna härordningen, som dessutom sannolikt skulle till största delen stanna på papperet, är mycket oförsigtigt, ty sedan reformen en gång genomdrifvits, blir det helt andra krafter, som måste motsätta sig ökade statsanslag än de, som nu understödja regeringens

*K. prop. om
härordningen
m. m.
(Forts.)*

*K. prop. om
härordningen
m. m.* framställning — jag säger upprigtigt att detta skulle smärta mig och jag kan ej förlikna det vid något annat än att kasta bort en här, som har vackra traditioner, för att få en värfvad trupp, om hvilken man intet känner.

Herr Abelin: Då jag af omständigheterna känner mig manad att redan nu angifva min ställning till Kongl. Maj:ts föreliggande nådiga proposition rörande härväsendets ordnande, vill jag hafva förklaradt, att jag, af hvad som förekommit vid försvarsfrågans behandling sedan år 1871, icke funnit anledning frågå mina då och vid flere andra tillfällen uttalade åsigt rörande grunderna för stammens sammansättning, och att jag, derest Riksdagen skulle finna skäl att bifalla Kongl. Maj:ts i berörda hänseende framställda nådiga förslag, anser, att följande väsentliga förändringar böra uti det nådiga härordningsförslaget vidtagas för att åt hären gifva nöjaktigt styrka:

att stammens fredsstyrka bestämmes till minst 30,000 man, och att den härigenom uppkommande tillökningen af stammen tilldelas infanteriet;

att, i följd häraf, årskontingentens styrka bestämmes till 6,600 man;

att de värnpliktiges öfningar under fredstid bestämmas till 90 dagar utan afkortning med anledning af hemöfningar; samt

att öfvergångstiden, i hvad angår beväringssmannskapets öfningar, i väsentlig mån förkortas och helst så ordnas, att öfningarne, redan året efter det lagen träder i kraft, tillämpas till sin i lagen föreslagna fulla utsträckning; och vågar jag vördsamt hemställa, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen af den nådiga propositionen till vederbörande Utskott.

Herr Bergström: Det kännes mycket frestande att redan vid detta stadium af frågan yttra sig om hufvudsaken; särskildt kunde det vara af intresse att undersöka, huruvida den af Kongl. Maj:tu framlagda propositionen angående ny härordning är fotad på de grunder, som äro uttalade i Riksdagens underdåniga skrifvelse af år 1873 och således utgör ett förverkligande af det ideal, som då föresväfvade Riksdagen eller åtminstone den del af Riksdagen, som biträdde Stats-Utskottets förslag i den delen, eller om icke snarare den Kongl. propositionen är en ny upplaga af det härordningsförslag, hvilket framlades vid 1878 års riksdag af det mäktiga parti, som kallas landtmannapartiet; en ny upplaga, möjligen förbättrad i några delar, men för visso försämrad i andra. Jag vill dock motstå den frestelse, jag röner att yttra mig i sak, och endast göra en vördsam hemställan till det särskilda Utskott, till hvilket enligt båda Kamrarnes beslut denna proposition kommer att remitteras.

Den förste ärade talaren påpekade, hurusom det genom de allmänna tidningarne vore bekant, att generalitetet varit sammankalladt här i Stockholm för att yttra sig öfver komiténs förslag till försvarsväsendets ordnande. Då jag här i Kammaren fick emottaga den samling af underdåniga utlåtanden, som afgifvits af vederbörande myndigheter öfver försvarskomiténs förslag, så var det med stor nyfikenhet

jag fattade detta häfte för att se, hvad dessa sakkunnige och framtående målsmän och representanter för hären yttrat i frågan. Men till min förvåning fann jag icke i detta häfte generalitetets utlåtande. Nu antager jag, att det särskilda Utskottet är lika begärligt som jag att få veta, hvad generalitetet har yttrat härom, och jag är därför förvissad om att detta Utskott låter sig angeläget vara att erhålla del af generalitetets yttrande. Det är en offentlig handling, som naturligtvis Utskottet har rättighet att infordra, och då vill jag jenväl hemställa, att Utskottet icke behåller, hvad det får veta, för sig ensamt utan ville såsom en bilaga till sitt betänkande låta trycka detta generalitetets yttrande.

*K. prop. om
härordningens
m. m.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och den Kongl. propositionen jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisades till det särskilda Utskott, Kamrarnes beslutit tillsätta för behandling af samma proposition med flera ärenden.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till detta sammanträdes fortsättande kl. 7 e. m.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 31 nästlidne Januari bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) angående de grunder, som under ny härordning böra tillämpas i afseende å härens afföning, underhåll och beklädnad; samt

2:o) med förslag till lag om sjöförsvaret,
hänvisades dessa propositioner till det särskilda Utskott, som Kamrarnes beslutit tillsätta.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 31 i sistlidne månad bordlagda proposition till Riksdagen angående afskrifning af grundskatter samt af rustnings- och roteringsbesvärerna m. m.

*K. prop. ang.
afskrifning
af grund-
skatter m. m.*

Herr Wallenberg: Innan den nu föredragna Kongl. propositionen remitteras till vederbörande Utskott, anser jag det vara min rättighet att förklara, att jag för min del icke har något emot afskrifning med tio procent af grundskatterna å sådana hemman, som icke blifvit skatteköpta från kronan utan af ålder varit med grundskatt behäftade, och jag har icke heller något emot, att rust- och rotehållare, som icke kunna få någon afskrifning, erhålla lindring i sina besvär eller bidrag i en eller annan form. Jag medgifver detta så mycket hellre, som jag flere gånger under en lång riksdagsmannabana varit med om beslut angående skattelindringar. Ur denna synpunkt anser jag ock nu det föreliggande förslaget vara förtjent af uppmärksamhet, men alldeles icke ur den synpunkten att man, för sådant ändamål, bör kasta öfver ända den indelta armén.

K. prop. ang. afskrifning af grundskatter m. m. Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den Kongl. propositionen tillika med det i anledning af densamma nu afgifna yttrandet till det särskilda Utskott Kamrarne beslutit tillsätta.

(Forts.)

K. prop. ang. bevilning af fast egendom samt af inkomst. Föredrogs Kongl. Maj:ts den 31 sistlidne Januari bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Herr Wallenberg: Såväl i skattekomiténs betänkande som i den Kongl. propositionen i ämnet föreslås påläggandet af skatt å jordbruksnäringens *afkastning*, och det är på denna punkt jag ber att nu få fästa Herr Talmannens uppmärksamhet. Nu har visserligen blifvit föreslaget, på sätt skattekomiténs ordförande ansett vara önskligt, fastighetsskattens ökande med 1 öre, från 5 till 6 öre, och detta har man kallat »skatt på jordbruksnäringens afkastning»; men i sjelfva verket är detta endast ett uttryckssätt, under hvilket man vill införa och sedan framdeles bibehålla och öka skatt på jordbruksnäringens afkastning, och jag tillåter mig att med anledning deraf erinra, att sådant kommer förr eller senare att leda till de största förvecklingar och obehag. Det är endast vid de större egendomarne, som sådana räknenskaper kunna föras, att man af dem kan se, huru mycket jordbruksrörelsen lemnat i afkastning. Vid mindre egendomar låter detta sig icke göra. Det är därför man föreslagit att lägga 6 öres i stället för 5 öres skatt på fastigheten, och så har man kallat det sjetta öret för skatt på rörelsen. Jag ber få uttala den åsigten, att en dylik rubrik icke bör inflyta bland våra skattetitlar och att, om en förändring skall ega rum i detta afseende, den måtte stanna vid 5 öres fastighetsskatt.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och den Kongl. propositionen jemte det i anledning af densamma nu afgifna yttrandet hänvisades till Bevilnings-Utskottet.

K. prop. ang. stämpelafgiften. Föredrogs Kongl. Maj:ts den 31 sistlidne Januari bordlagda proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående stämpelafgiften.

Herr Wallenberg: I denna fråga nödgas jag yttra mig något mera omständligt. Här har föreslagits införandet af en *ny* skattemetod, afseende att beskatta hvad man kallar *rörelsen* inom industrien och handeln, och detta under förvärdningen att man »vill beskatta förmögenheten». Men jag ber få påpeka, att rörelsen icke representerar förmögenhet, utan oftast blott arbetet för den dagliga utkomsten; och i sådana fall är det, enligt mitt förmenande, alldeles felaktigt att beskatta detta sträfvande att genom arbete erhålla sin dagliga utkomst och möjligen såsom arbetsgifvare bereda en mängd arbetare tillfälle att jemväl förtjena sin utkomst. Den uppfattning, som i detta afse-

ende vill göra sig gällande, har sin grund deri, att man vill hemta föredöme från främmande länder, såsom vi också sett i afhandlingar härom, der det framhålles, hurusom stämpelskatten tillämpas i England, Frankrike, Tyskland och Danmark. Bättre vore då att söka importera den kapitalstyrka och förmögenhet eller åtminstone tillgång på bränsle m. m., som finnes i dessa länder, än att skriva afhandlingar om att der finnes en sådan skatt på rörelsen, hvilken likväl i de flesta fall icke blifvit pålagd under fredens lugna dagar, utan därför att svåra krig och hvälfningar gjort densamma nödvändig. Bättre vore då, om man i stället sökte från dessa länder införa god och fullständig handelslagstiftning, som vi sakna, och hvilken lagstiftningsgren hos oss tyvärr alltjemt undanskjutes. Här är föreslaget, att man skall skatta för vaxel, »då den utgifves». Men då vaxeln utgifves, är vaxelgifvaren icke säker på, att han får accept på vaxeln; och är det då rimligt att han skall betala stämpelafgift därför att han skickar bort vaxeln och frågar om han får accept? Får han tillbaka papperet, så har han ju fått onödigtvis betala skatt till staten.

K. prop. ang.
stämpelafgif-
ten.
(Forts.)

Jag ber få framdraga ännu ett exempel. Depositionsrörelsen har åstadkommit en ganska god kapitalsamling, och icke finnes det något skäl för att beskatta depositionsbevis, därför att jag insätter penningar i en bank, hvarest de blifva använda till industriens och den allmänna rörelsens gagn och bästa, i stället för att jag skrinlägger dem eller utlånar dem till enskilda personer? Icke kan det vara nyttigt att afvisa allmänheten från bankerna och hänvisa dem till enskilda personer, då de slippa betala stämpelafgift?

Vidare förefaller det underligt, att »skuldebref försedda med hypotek» skulle stämpas, men skuldebref med *borgen* vara stämpelfria. Jag kan förstå, att detta förslag tillkommit med afseende på den rörelse, som Riksbanken hufvudsakligen bedrifver, eller utlåning mot borgen, hvilken rörelse i Januari år 1881 uppgick till den högst betydliga summan 9,576,000 kronor. De enskilda bankerna deremot hafva arbetat *emot* borgenssystemets utbredning, och det lönar icke mödan att försöka drifva det påståendet, att borgenssystemet lefvat upp i vaxelform, ty det är en ganska ringa del af vaxelarne, som utgöras af ackomodationsvexlar, och dessa uppmuntras visst icke af någon förständig bankstyrelse.

Uti det föreliggande förslaget förekommer vidare »accepterade räkningar», hvilka skulle anses lika med »förpantningsbref». Jag har icke mycken erfarenhet af förpantningsbref; men så mycket vet jag, att sådana bref utfärdas på 25 å 30 år, och att det är oegentligt att jemföra dem med räkningar, accepterade på sex å nio månaders tid. Jag ber att få i minnet återkalla de otroliga ansträngningar, som gjordes för att äntligen få bort handelsboks vitsord. Det lyckades slutligen; men genom stämpelskatt skulle man i stället tvingas att återgå till att låta fordringarne kvarstå i handelsboken, ty det kostade ingen skatt till kronan. Detta blir en återgång till det gamla sämre handelsbruket. Om man har förtroende för en person, så säger man: »Ja, det får blifva stående i boken, så slipper ni betala stämpel», och undviker derigenom en extra utgift.

Afven för *notarius publicus* har man föreslagit för hans konsti-

K. prop. ang. stämpelafgif-
ten.
(Forts.)

tutorial en ganska hög stämpelafgift med 100 kronor i Stockholm och Göteborg samt 25 kronor i öfriga städer. I afseende härå ber jag få erinra derom, att, sedan vi alltifrån 1858 tiggat och bedt att få en förordning om notarius publicus, lyckades detta ändtligen år 1882, och vi erkänna med tacksamhet regeringens tillnötesgående i det hänseendet; men man bör komma i häg, att notarius publicus icke har någon aflöning; och hvarför skall han då, innan han kommer i verksamhet, betala en dryg afgift till kronan? Han får sedan skatta för den inkomst, han kan lyckas förtjena sig; men att han i början af sin verksamhet skall betala för detta förtroendeuppdrag, finner jag icke vara med billighet öfverensstämmande.

Här har ifrågasatts, att aktiebolagen skulle betala högre stämpelskatt än enskilde. Om regeringen ville förbättra aktiebolagslagen, skulle säkerligen kronan derefter få mycket större inkomst. 1848 års lag om aktiebolag är en af de äldsta i Europa och kan derfor icke nu anses tillfredsställande. År 1881 yttrade sig ett af denna Kammars tillfälliga Utskott utförligt i detta ämne, och Kammaren biföll, att en skrivelse skulle aflätas till Kongl. Maj:t om en revision af nämnda lag; men Andra Kammaren afslog framställningen. Om nu regeringen hade häråt egnat någon uppmärksamhet, så hade detta varit vida bättre än att sätta aktiebolagen i en särskild kategori bland skatteföremålen. Detta vittnar om, att näringslivet, med undantag af jordbruksnäringen, icke anses ur regeringens synpunkt förtjena annan uppmärksamhet än som skatteobjekt.

Den korta tid, som förflutit sedan vi fingo mottaga dessa Kongl. propositioner, har gjort, att en genomgående granskning icke kunnat egna dem. Dock har man funnit, att Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet vill införa stämpelskatt på sådant som kallas *rörelse*, och tydligt är, att han icke ärnar stanna vid hvad som nu föreslagits, ty här förekomma i hans uttalande inför Konungen orden »till en början», och verkan deraf blir naturligtvis en mycket stor osäkerhet i affärsverksamheten, enär man icke vet hvad man skall våga företaga sig, ty det kan en vacker dag hända, att man drabbas af oförutsedda nya skatter på företagsamheten och arbetet. Herr Finansministern har kallat detta ett »komplement till skatten på inkomst»; men för min del tycker jag, att man snarare borde kalla hans förslag ett *impediment* mot kapitalbildningen. Nu tror Herr Talmannen kanske, att det är en lätt sak att bilda kapital, och att dessa näringar, hvarom nu är fråga, äro så lönande, att man t. ex. kan taga ur grufvorna likasom man tager ur sin egen portmonnä. Men jag ber få upplysa, att jag 35 år varit delegare i bruk, ehuru jag endast i 5 år svettats under bördan som bruksidkare, och under denna tid har jag inhämtat, hurusom denna hufvudgren af svensk storslöjd ingalunda befinner sig i en sådan ställning, att man bör kasta in en skatt i den rörelsen. Man kan icke säga, att vi hafva billigt förlagskapital, utan endast att vi hafva fått det något billigare än förr, och denna sträfvan är det, som regeringen nu vill motarbeta. Jag antager, att förslaget går igenom, då det ju beror på gemensam votering; men jag beklagar, att vår storslöjd skall blifva så illa behandlad, och att tusentals arbetares ställning skall blifva på detta sätt försvärad. Hvarför är det så vanskligt

med företagsamheten i vårt land, och hvarför tvekar man att försöka något nytt, om icke därför, att man icke vet, hvad regeringen ämnar göra, men deremot med full säkerhet vet, att Första Kammaren icke är konservativ och att Andra Kammaren icke är liberal.

*K. prop. ang.
stämpelafgif-
ten.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Themptander: Då det af den siste talaren afgifna yttrandet är det första i dag, som på ett mera hufvudsakligt sätt sysselsätter sig med någon af de föreliggande skattefrågorna, ber jag att med några ord få besvara de anmärkningar, som deri rigtats mot den Kongl. propositionen om stämpelskatt. Jag skall härvid söka förbigå allt sådant, som ligger på sidan om ämnet och med skattelagstiftningen icke har något att skaffa, såsom frågorna om handelsboks vitsord och om aktiebolagslagen såsom sådan. Jag ber endast få anmärka, att det torde få skrivas på räkningen af den korta tid, den värde talaren kunnat egna åt granskningen af den Kongl. propositionen, att han räkat förbise, att hans anmärkning om accepterade räkningar gäller lika mycket den nuvarande stämpelpappersförordningen som föreliggande Kongl. proposition. Det är nemligen icke föreslaget att pålägga någon högre stämpelafgift, än den som redan utgår, eller att i annat fall än för närvarande sker låta denna handling drabbas af stämpel, eller då räkningen uppvisas vid domstol eller hos exekutor. I dylikt fall skulle den liksom alla andra värdehandlingar beläggas med stämpel, men den stämpelafgiften har naturligtvis till väsentlig del en helt annan karakter än den fiskaliska och afser i främsta rummet att utgöra ersättning för den prestation, som den enskilde påkallar af statens myndigheter för att få sin rätt pröfvad eller för att kunna göra den gällande. Deremot hade skattekomitén föreslagit stämpel på accepterade räkningar, oafsedt om de uppvisades för myndighet eller ej, men detta förslag har icke af Kongl. Maj:t blifvit godkänt.

Hvad angår påståendet, att stämpelskatten skulle vara ett impediment för kapitalbildningen, så eger detta sin rigtighet i precis samma mån, som hvaje skatt är ett sådant impediment. Sant är, att kapitalbildningen skulle främjas mycket bättre, om icke några skatter behöfde utgöras. Det vore utan tvifvel en vinst för den enskilde, om han icke vore nödsakad att till det allmänna afstå någon del af sina tillgångar i form af skatt; men att stämpelskatten skulle framför andra skatter vara egnad att motverka kapitalbildningen, det vågar jag bestrida. Det är visserligen förhållandet med hvarje skatt, att man kan göra den så betungande, att den medför väsentliga olägenheter för den, som skall utgöra skatten. Men jag kan icke medgifva, att, om stämpelskatten ej göres betungande — och såsom sådan lär man icke med fog kunna karakterisera de nu föreslagna — den s. k. rörelsen skulle i och för sig mindre lämpa sig såsom föremål för beskattning än åtskilligt annat, som redan nu i ganska stor utsträckning är beskattadt. Jag har i mitt yttrande till statsrådsprotokollet angifvit de hufvudsakliga synpunkter, från hvilka jag — fullkomligt oberoende af de s. k. stora frågorna — ansett en brist i vårt skattesystem förefinnas uti den ringa utveckling, man hittills gifvit åt stämpelskatten; och jag har dervid såsom ett anmärkningsvärdt förhållande i motsatt rigtning erinrat om den högst betydliga användning, förbrukningsskatterna

K. prop. ang. hos oss vunnit. Nog kan jag förstå invändningarne mot stämpelskatten
stämpelafgif- och mot all indirekt beskattning, så vida man ställer sig på den rena
ten. inkomstskattens standpunkt och vill företrädesvis på den grunda statens
 (Forts.) skattesystem. Ur teoretisk synpunkt kunna, som bekant, mycket talande skäl anföras för den direkta inkomstbeskattningen, men då man af mera vägende praktiska skäl snart kommer till insigt derom, att ett skattesystem, baserad i större omfattning och mera uteslutande på den direkta inkomstskatten, icke kan tillfredsställa statens behof, och att det derföre blir nödvändigt att till en högst väsentlig del på den indirekta beskattningens väg tillgodose statskassans kraf, då måste man i min tanke också se till, att man dervid träffar nationens skatteförmåga på olika vägar och på alla håll, der en beskattning lämpligen bör ifrågakomma, så att man icke ensidigt tillämpar den indirekta beskattningen i en viss riktning, under det man lindrigare behandlar skatteförmågan, der den framträder i andra former eller andra verksamhetsyttringar. Att man hos oss företrädesvis anlitat förbrukningsskatterna har jag redan nämnt, och man känner ock allmänt, att de af dessa skatter, som egentligen äro gifvande eller inbringa de stora beloppen till statskassan, äro sådana, som upptagas af i förbrukningen mera allmänt ingående artiklar. Men när det gäller sådana artiklar, kan man endast med mycken modifikation tillämpa den sats, som jag vet eljest allmänt plägas andragas till förbrukningsskatternas försvar, eller att den skatteformen är så förträfflig, derför att det står i hvars och ens fria skön att undandraga sig den, och att man kan sjelf bestämma huru mycket man vill förbruka af den vara, som är belagd med skatt. Nog kan den satsen ega sin tillämpning, så vida skatten är lagd på artiklar, hvilkas användning genom artiklarnes dyrhet eller i följd af tidsförhållandena är mycket begränsad, men den eger icke samma tillämpning, då jag belägger med skatt sådana artiklar, som faktiskt utgöra en högst betydande del i den stora allmänhetens förbrukning, såsom t. ex. kaffe, socker, ylle- och bomullsvaror m. fl., ty här kan man icke med fog tala om den oinskränkta friheten att afsäga sig bruket af sådana artiklar. Det är visserligen sant, att kaffe och socker icke höra till lifvets outhärliga nödtröft, men å andra sidan eger det förhållandet rum, att det finnes vissa artiklar, som så hafva ingått i folkets vanor, att man hellre underkastar sig en ganska betydlig uppoffring, än man afsäger sig bruket af dem. Nåväl, denna uppoffring är liktydig med att man underkastar sig bördan af den ganska höga skatt, som staten upphemtar af dessa artiklar. Men då frågar jag, när här vid lag skatten verkar såsom en uppoffring, som måste göras af den mindre bemedlade samhällsmedlemmen, är då konsumtionsskatten den enda skatt, som bör ställas vid sidan af den direkta inkomstskatten, så vida man önskar på ett rättvist sätt träffa den olika skatteförmågan? Jag ber att i detta afseende få framställa ett nära till hands liggande exempel. Tvenne personer hafva samma lefnadsbehof och samma lefnadskostnader, men den ene förtjenar endast jemnt så mycket, som han använder för sin förbrukning, under det den andre har en högre inkomst, hvaraf han afsätter årliga besparingar; när således deras lefnadskostnader äro desamma, och den indirekta beskattningen, som de genom sin konsumtion utgöra, följaktligen i begge

fallen blir densamma, så undgår ju den del af den enes inkomst, som afsättes såsom besparing, helt och hållet den indirekta beskattning, som kläder sig i konsumtionsskattens form. Det är ur denna synpunkt, som jag, för min del, har vågat framhålla, att det fordras såsom en motvigt mot förbrukningsskatterna i ett rättvist skattesystem, att man jemväl tillämpar en skatteform, hvilken i likhet med stämpelskatten kan på ett skäligt sätt träffa de högre inkomstbelopp, som representera den större skatteförmågan. Detta har man också insett i andra länder, och det är alldeles icke förhållandet, att stämpelskatten i andra länder endast varit frukten af exceptionella förhållanden, då skatteförmågan behöfts på något utomordentligt sätt tagas i anspråk. Stämpelskatten har väl vid sådana tillfällen kunnat användas till uppsamlande af ökade bidrag till statskassan, och den har dervid visat sig ega den förträffliga egenskap, som man eljest plägar tilldela den direkta inkomstskatten, men som deremot förbrukningsskatten saknar, eller att ega en tånjbarhet, som medgifver, att i nödens stund eller under för ett land kritiska förhållanden medelst denna skatteform kunna upphemtas väsentligen ökade skattebelopp. Derom vittnar erfarenheten i Frankrike från det senast förflutna årtiondet. Men oafsedt detta, har man både der och i andra länder, särskildt England, der man mycket uppmärksammat i all lagstiftning och icke minst i skattelagstiftningen de arbetande och mindre bemedlade klassernas berättigade anspråk, just ur denna synpunkt framhållit stämpelskatten, såsom varande med nödvändighet påkallad i skattesystemet vid sidan af förbrukningsskatterna.

Hvad de särskilda detaljanmärkningarne angår, som af Herr Wallenberg blifvit gjorda, ber jag endast få nämna att, hvad beträffar skuldebref med hypotek, som han icke kunde förstå hvarför de skulle beläggas med stämpel, under det att skuldebref med borgen gå fria, anledningen till den skiljaktiga behandlingen är lätt funnen. Samma skäl som gjort, att jag ansett mig icke böra föreslå stämpel på skuldebref, när de icke äro försedda med hypotek utan endast med utställarens namn, har också gjort, att jag icke velat tillstyrka stämpelbeläggning af de med borgen försedda skuldebrefven, ty i begge fallen blefve det ju endast på en *skuld*, som man skulle lägga beskattningen. Men när deremot fråga är om ett skuldebref, som är åtföljdt af hypotek, så innefattar detta hypotek ett synligt framträdande värdepapper. Jag talar nemligen icke om andra hypotek än sådana, som i och för sig kunna anses vara värdehandlingar; jag vet att det finnes hypotek, som icke äro annat än förklädda borgenförbindelser; men att de måste drabbas af samma stämpel som den handling, hvars form i sådant fall begagnas, det torde ingen finna otillbörligt. Men när hypoteket är hvad det bör vara, då är det en verklig värdehandling, en del af en persons förmögenhet, som framträder och blifver synlig och i viss mening öfvergår från den ene till den andre. Man har i allmänhet vid lagstiftningen om stämpelskatt ansett, att öfvergång af värdeföremål från den ene till den andre erbjuder ett lämpligt tillfälle för stämpelbeläggning, ty till följd af stämpelns natur kan den icke gerna tillämpas annorledes än vid ett dylikt framträdande i det yttre af ett värdeföremål. Ett sådant framträdande eger nu rum vid belaning af ett värdeföremål,

*K. prop. ang.
stämpelafgif-
ten.*

(Forts.)

K. prop. ang. stämpelafgif- men eger icke rum, när ett skuldebref utställes utan all säkerhet, eller
ten. åtföljdt endast af en borgensförbindelse.

(I'orts.) Hvad stämpel å depositionsbevis angår, så kan detta omöjligen anses vara någon skatt, lagd på rörelsen. Att depositionsbevisen, som ovilkorligen vittna om en kapitaltillgång, den må vara större eller mindre, i och för sig icke skulle lämpa sig för beskattning, då inmundigandet af en stor del af de i det dagliga lifvet ingående förbrukningsartiklarne gör det, kan jag, för min del, icke inse.

Hvad slutligen angår vaxlar och de anmärkingar, som i det afseendet blifvit gjorda, ber jag få fästa uppmärksamheten blott derpå, att vaxeln redan är hos oss erkänd sasom lämpligt skatteobjekt. Vi hafva länge i vår lagstiftning haft stämpel å utländska vaxlar.

Någon anledning hvarför utländska vaxlar skulle vara lämpligare skatteföremål än inländska, har jag icke kunnat finna. Men jag vill särskildt betona, att den stämpel, som Kongl. Maj:t nu har föreslagit för utländska vaxlar, innefattar en icke obetydlig lindring mot hvad för närvarande finnes stadgad. Den nuvarande fixa stämpelskatten är 1 krona, oberoende af beloppets storlek, men i den Kongl. propositionen föreslås, att denna stämpelskatt skall utgå med 50 öre, när beloppet understiger 1,000 kronor. Jag ber att angående betydelsen af det senare få erinra, hurusom vaxlar af mindre belopp under de senaste åren till högst betydligt antal inkommit i landet, och det är företrädesvis våra till Amerika utvandrade landsmän, som i denna form hafva återsändt understöd till hemmavarande anförwandter. Jag har af direktörer för enskilda banker fått upplysning om den betydliga mängd af sådana små vaxlar, som inkommit i landet. Att nu låta dessa draga en så hög vaxelskatt, som den af 1 krona, kan med rätta anses allt för betungande, och den Kongl. propositionen föreslår därför en ganska afsevärd lindring i beskattningen å dylika mindre vaxlar.

Herr Wallenberg: Jag kan icke alldeles lemna utan gensäggelse det yttrande af Herr Finansministern, som innebar, att »all skatt vore hinderlig för kapitalbildningen». Detta låter visserligen säga sig; men det är dock en väsentlig skilnad att beskatta det, som är, eller det, som man hoppas skall uppkomma genom industriel verksamhet. I ena fallet har man redan förvärfvat något och skattar därför gerna, hvad som rättvisligen bör gifvas i skatt. I andra fallet åter kan det hända, att den verksamhet, af hvilken man väntat sig vinst, i stället medför förlust; och då blifver denna förlust ytterligare ökad genom den åsatta beskattningen på sjelfva företagsamheten. Dessutom böra vi icke förbise, att här icke är fråga om annat än ett experiment, alldeles fristående från härordningsförslaget, och hvarigenom Herr Finansministern önskar få en *ny princip* införd i detta skattesystem, för att sedan kunna utvidga densamma i en omfattning, hvarom han ännu icke behagat lemna oss någon upplysning. Han yttrar å pag. 41 i den Kongl. propositionen, att han anser »bestämda stämpelafgifter till en början hellre böra fastställas». Sedermera går det naturligtvis på det vanliga sättet, att man säger: »tål du den, så tål du den» o. s. v.

Hvad nu förbrukningsskatter beträffar, så kan man med allt skäl påstå, att förbrukning af tobak är något alldeles frivilligt. Jag vill icke säga detsamma om öl. Men om man mycket högt beskattar brännvin, så bör man enligt min tanke äfven beskatta öl; och jag tror att Norge visat tillräckligt, att det går an att beskatta ölet ganska dugtigt. Men i Norge har man deremot icke vaxelstämpel på inrikes vaxlar. Att ett »skatteföremål framträder», så ofta det visas, att ett hypotek finnes eller ett depositionsbevis företes, låter ju visserligen säga sig. Men icke är det rätt att beskatta sjelfva hypoteket, ty det är ju som aktiebref redan beskattadt genom inkomstskatt. Jag undrar mycket, hvarför icke regeringen tänkt på ett skatteföremål, som vore högst förtjent af dess uppmärksamhet, nemligen *processlystnaden* här i landet. Det finnes knappast något land, der man i civilprocesser erlägger så ringa bidrag till domstolarnes underhållskostnad, som i vårt. Och det skulle vara en ren välgerning, om man höjde dessa omkostnader; ty nu — det vet man mycket väl — skapas ofta rättgångar blott för att det kostar så litet, och »det kan vara roligt nog att göra en medmänniska litet förtret».

Vidare finner man i det Kongl. förslaget en annan nyhet, nemligen *arfsskatten*; och den skulle komma att tillämpas med hårdhandskar. Skatten å bouppteckningar är förhöjd ända till 12 gånger mot hvad den varit förut. Den upplyste och juridiskt kunnige Finansministern vet mycket väl, att en bouppteckning visar icke något annat än en *bruttobehållning*. Men om man, med tillämpning af hans åsigt i afseende å beskattning af värdehandlingar, lägger skatt å bruttobehållningen enligt bouppteckningen, så kan det lätt inträffa, att efter bouppteckningens förättande så många nya fordringsegare anmäla sig, att behållningen i boet i sjelfva verket blifver ringa eller ingen. Kan man då kalla rättvist, att kronan tagit skatt för större belopp än som i verkligheten utgör boets tillgång? Vill man nu hafva en arfsskatt, så borde den åtminstone icke utgå förr än arfskiftet är gjordt, och den, som fått arvet, tillträder detsamma. Då är rätta ögonblicket inne att beskatta, så vidt man icke blott afser att få beskatta stora siffertal, för att derigenom drifva in så mycket större skatt. För öfrigt kan jag icke finna, att, om någon gifver till obemedlade släktningar, sådant bör anses såsom föremål för beskattning. Tvärtom borde sådant snarare uppmuntras. Mången gång har det händt, att en sådan gifva förekommit, att fattiga medlemmar af en familj fallit kommunen och fattigvården till last. Det är en glädje, när så sker; och därför tyckes det mig, att sådana gifvor borde behandlas såsom hitills och icke beläggas med ökad skatt.

Medan jag yttrar mig i denna fråga, till hvilken jag nu icke ärnar vidare återkomma, ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att stämpeln å bilbref blifvit något förhöjd. I Frankrike, der man i allmänhet har mycket höga stämpelskatter — der gifver staten premier för fartygs byggande i stället för att beskatta detsamma. Och här i landet är det icke någon hemlighet, att fartygsbyggandet är i aftagande. Det är sorgligt att så är förhållandet; och man borde då åtminstone icke betrakta denna industri såsom föremål för ytterligare beskattning.

K. prop. ang.
stämpelafgif-
ten.
(Forts.)

K. prop. ang.
stämpelafgif-
ten.
(Forts.)

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på, att det är ganska tvifvelaktigt, huruvida man verkligen behöver samla några fonder i Statskontoret. Om der infördes tidsenliga förbättringar, kunde Statskontoret mycket väl reda sig med sina liqvider utan att behöfva ett kassaförlag af ända till 10 millioner kronor. I andra länder begagnar man sig af skattkammarobligationer för att afhjelpa tillfälliga behof, och detta ställer sig mycket billigare än att låta ligga räntelöst ett kapital på tio millioner kronor under vissa tider af året för att begagnas endast undantagsvis. Och när vi med vår beklagliga hushållning oupphörligt hopa kapital i Riksbanken samt underlåta att fruktbargöra tillgångar, som tillhöra staten, och när vi gå så långt, att vi anse, att 61,000 kronor icke kunna delas i två lika delar och hälften deraf tillfalla Statskontoret, så är det väl skäl att tänka på, hvar och när detta skall sluta. Nog går det i vår tid; men icke tror jag att våra efterkommande skola komma att tacka dem, som sålunda arbeta för att grundlägga ett starkt *bank-envälde*. Ty när det en gång bliver utveckladt, så skall den andra akten inträffa, medförande maktmissbruk, hvaraf näringar och all annan verksamhet i industrielt hänseende kunna komma att lida svårt förtryck.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och den Kongl. propositionen tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Föredrogos och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 31 i nästlidne månad bordlagda propositioner till Riksdagen:

- 1:o) med förslag till förordning angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter;
- 2:o) angående nedsättning i lastpenningarne; och
- 3:o) angående förhöjning i bränvinstillverkningskatten m. m.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 31 sistlidne Januari bordlagda propositioner till Riksdagen:

- 1:o) med förslag till ändringar i förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad, om kommunalstyrelse i Stockholm och om landsting;
- 2:o) med förslag till ändringar i stadgan angående skjutsväsendet;
- 3:o) med förslag till ändringar i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 äfvensom i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 November 1863;
- 4:o) med förslag dels till ändringar i stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882, dels ock till ändrade bestämmel-

ser om grunderna för utgörande af afgifter till folkskoleväsendet i Stockholm; samt

5:o) om ändring af 33 § i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 31 i nästlidne månad bordlagda proposition till Riksdagen om ändring i Kongl. kungörelsen angående kurhusafgiftens upphörande och införande af en allmän sjukvårdsafgift den 26 Augusti 1873.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 31 sistlidne Januari bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändring af bestämmelserna för utgörande af vinören inom församlingarne;

2:o) med förslag till förordning angående förlagsinteckning och i sammanhang dermed erforderliga författningar;

3:o) med förslag till förordning angående skyldighet för ny egare af jord att svara för utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte blifvit bestämdt;

4:o) med förslag till förordning angående ansvar för vissa af fiskare i Nordsjön begångna förbrytelser; samt

5:o) med förslag till förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 31 i nästlidne månad bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) angående anslag till godtgörande af kostnaderna för Sveriges deltagande i en internationel utställning af grufmateriel m. m. i Madrid, samt en internationel fiskerieställning i London;

2:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

3:o) angående anslag till inköp af jernvägen mellan Söderhamn och sjön Bergviken samt denna jernvägs ombyggnad och utsträckning å ena sidan till Kihlafors och å andra sidan till Stugsundet; samt

4:o) angående afsöndring af jord från indragna militieboställena

Götala N:is 1 och 2 i Skaraborgs län samt Lilla Ökna N:o 2 och Båraröd Östergård N:o 2 i Jönköpings län.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 31 sistlidne Januari bordlagda skrifvelse till Riksdagen i anledning af en vid sistförflutna riksdag beslutad lagförändring.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 31 sistlidne månad bordlagda skrifvelse till Riksdagen, om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Herr Mankell yttrade: Då öfverlemnandet af de senast framlagda Kongl. propositionerna angående försvarsverkets och skatteväsendet torde kunna få anses för en sådan under riksdagen inträffad händelse, som berättigar till motions väckande efter den fastställda motionstidens utgång, ber jag att få väcka en motion rörande vissa modifikationer i Kongl. Maj:ts förslag till försvarsväsendets ordnande. Jag ber då att få förutskicka den anmärkningen, att jag anser det Kongl. förslaget i allt väsentligt vara antagligt och tillfredsställande, och att denna motion blott afser vissa ändringar i dess detaljer.

Då uppläsningen af hela den vidlyftiga motiveringen skulle medtaga en tid af flere timmar, kan det icke komma i fråga, att jag dermed vill trötta Kammaren, utan skall jag inskränka mig till att blott framställa slutyrkandena, dervid jag dock ber att få erinra, att genom det nakna framställandet af dessa yrkanden åtskilligt kan förefalla öfverraskande, som sedermera vid genomläsningen af motiven på ett tillfredsställande sätt torde kunna förklaras.

Herr *Mankell* uppläste härpå nämnda yrkanden och aflemnade sin ifrågavarande motion, hvilken erhöll N:o 25 och bordlades.

Herr *Stjernspetz* uppläste en motion, N:o 26, angående åtskilliga ändringar och tillägg i den af Kongl. Maj:t föreslagna lag om allmänna värnpligten.

Lades på bordet.

Justerades sex protokollsutdrag för detta sammanträde.

Som föredragningslistan för sammanträdet nu blifvit genomgången, hemstälde Herr Grefven och Talmannen, att de utfärdade anslagen till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m. måtte få nedtagas, hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
